

Balet 21. století

Janáčkovovo divadlo si na březem připravilo premiéru baletu s jednoduchým leč výstižným názvem- **Balet 21. století**, s podtitulem večer tří evropských choreografů.

Tato inscenace je pro tanečníky velkou výzvou, neboť v ní nacházejí nové možnosti svého fyzického projevu. Je složena celkem ze tří částí, z nichž každá přináší svůj osobitý styl.

D.M.J. 1953-1957 – Dvořák, Martinů, Janáček. Tak zní název znovu obnovené první části. Právě ona nám otevírá večer s Baletem 21.století.

Choreograf Petr Zuska (umělecký šéf baletu Národního divadla v Praze) zvolil ústřední postavou muže- Francesco Scarpato a jeho partnerku, tu však představují dvě osoby, jedna je tanečnice- Aki Nishio a druhá klavíristka- Daša Brišková.

Oběma tanečnickům, tedy F. Scarpatovi a A. Nishio, se podařilo proniknout do složité taneční techniky, zejména vynikli svým pohybovým rozsahem a náročnými „zvedačkami“. Hlavní aktéry doplňuje ještě sbor šesti dvojic. Sbor při tanci efektně využívá jako rekvizitu, či třetího partnera, šesti černých velkých kvádrů. Sloužily jim jako záchytný bod, plazili se po nich, skládali z nich různé tvary a nechali je jeden po druhém padat jako domino. Měly ovšem jednu nevýhodu, a to sice, že v okamžiku, kdy se tanečníci pohybovali mezi nimi, divák sedící jinde než ve středu hlediště měl tak omezený výhled na jejich výkony, neboť mu místy úplně zmizeli z obrazu.

Orchestr Janáčkovy opery byl zhruba v polovině této části nahrazen klavírním sólem D. Briškové, jejíž účes i kostým byl totožný s ustrojením A. Nishio.

Zuska se snažil v díle zachytit prchavé okamžiky bytí- úvodní scéna, kdy tanečnice stojí na kvádrech zády k divákům, svírají partnerovu ruku a pomalu krácejí na místě, vyvolává neúprosný běh času. Ten totiž nejde zastavit, lze ho jen intenzivně vnímat.

Druhá část, jejímž tvůrcem je polský choreograf Jacek Przybylowicz, nese titul **Barocco**. V díle jsou jasné odkazy na Kyliána, avšak Przybylowicz vytváří i vlastní variace.

Kostýmy, do detailu odpovídající názvu díla, vytvořil sám choreograf. Zvolil našasené červené sukýnky a korzety u dam, u pánů pak krátké volné kalhoty a košile.

Dvojice dívek, Leila Labiodová a Veronika Oleschaková, nás uvádí do děje, postupně se k nim připojilo celkem devět tanečnicků a tanečnic.

Nejhlavnějším prvkem zde bylo užití demi-plié, někdy prohloubeného až do grand-plié. Níže posazená pánev umožňuje kroužení a dodává tanci jistou živočišnost. Pohyby jsou plně vlnění a náhlých výpadů, probíhají ve spirále, jsou prodchnuty elegantními pohyby rukou a gesty odkazující k baroknímu stylu.

Tanec je doprovázen nahrávkou s hudbou J. S. Bacha, střídající se se sólovými výstupy Josefa Klíče hrou na violoncello, který se pro zpestření publika objevoval vždy na jiném místě hlediště.

Základem scény v Baroccu byla plastová konstrukce na kolečkách. Její účel je vcelku záhadou, protože stála po celou dobu na levé straně jeviště, poté ji tanečníci přesunuli na druhou stranu. Možná se tak autor snažil o zobrazení dvou světů, toho současného a barokního.

V závěru nás mohl nečekaně překvapit „děšť“ padajících červených růží. Rozprostřely se na jevišti a znemožňovaly tak pohyb tanečnickům. Ti se pak mezi nimi pohybovali jako housenky, pavouci, vypadalo to jako bychom se ocitli v říši hmyzu.

Choreografie **Okamžik pro jahodová ústa** Maria Schrödera (umělecký šéf baletu v německém Kielu), byla ze všech těchto částí nejvíce nabyta rychlým a dynamickým tempem.

Muži se svým projevem snažili zaujmout procházející dívku v červených šatech a v lodičkách na vysokých podpatcích. Do sborového výstupu tanečníků se pak najednou vkrádá touha a chtíč, což znázornili ostrým pohybem, výpady a skoky. Vědí, že uspět u ní může jen jeden. Plechovky, v nichž měl každý pro ni schovanou růži, sloužily zpočátku jako hudební doprovod. Jejich kroucením a mačkáním byl navozen rytmus a hudba pak dál pokračovala z nahrávky (von Magnet, Phil von, Zap Mama, Laurie Anderson).

Následoval duet Moniky Pimkové a Takeru Shimizu. Jde o milenecký vztah, v němž se odráží jak láska, tak i vzájemná nenávisť. Duet je založený na prvcích moderního tance s pozoruhodným zapojením tance na špičkách M. Pimkové. Pimková zde využila své nadání pro techniku klasického tance a s mírnou nervozitou se jí povedlo zvládnout i těžké „pirouetové“ vazby.

Společně s partnerem se museli poprat s těžkými a nepřírozenými prvky v jejich partnerském tanci. Shimizu zase vynikl náročnými skoky a plastičností nártů.

Nejvýraznější z této části byl tanec dívek s vodou. Šlo o hravou „rituální koupel“, kdy si sedm dívek s sebou na jeviště přineslo červený lavor naplněný vodou. S napětí jsme očekávali, na co je asi budou potřebovat. Nikoho z nás by nejspíš ani nenapadlo, že si budou do vody namáčet rozpuštěné vlasy a rozstříkovat ji po scéně. Házely mokřými vlasy ze strany na stranu, stříkaly po sobě a navzájem si namáčely šaty. To vše bylo završeno výbušným smíchem děvčat a vylitím veškeré vody z lavoru na některou z nejbližších kolegyně. Jejich pohyby ještě umocňovala projekce s detailním záběrem jedné z nich.

Tanečnice se krom hudby pohybovaly na verše básně Jahodová ústa, kterou z překladu Paula Zecha přeložil do češtiny Petr Štědroň.

Spojícím elementem všech opusů byly růže- ať už v první části je přinesl F. Scarpato jako pugét pro svou partnerku, v Baroccu bylo zase růžemi poseto celé jeviště, v poslední části byly symbolem milující dvojice. Červená barva růží (také kostýmů) vyjadřovala vášně, nesoucí se celým představením.

Balet 21. století je zosobněním moderního (současného) tance, což podtrhují nejen pohyby, ale i bosé nohy tanečníků a rozpuštěné vlasy tanečnic. Klade se důraz na volnost pohybu, žádný řád, jen emoce a výraz.

Uvedené choreografie přinášejí neotřelou pohybovou texturu, dokonalé spojení s hudbou, v nichž si divák může nalézt vlastní významy a pocity. Balet brněnského Národního divadla disponuje talentovanými a tvárnými interprety – vedle klasického repertoáru dokáží dostát nárokům současného tance vyžadujícího niterné soustředění a fyzickou flexibilitu.